

REGIONAL KONKURRANSE UNDER LUPEN

Innlegg i Tønsbergs Blad, onsdag 8. september 2010

Av advokat Thomas Sando, Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA

Flere forhold taler for at vi vil se flere og hyppigere vedtak fra Konkurransetilsynet i årene som kommer, skriver advokat Thomas Sando.

For en tid tilbake foretok jeg innkjøp av et typisk sesongprodukt for det kommende vinterhalvåret. I samtalen med selgeren om blant annet kvalitet og pris påpekte han at jeg bare kunne glemme å oppnå noe bedre pris fra andre forhandlere i distriktet. De hadde nemlig snakket sammen, og blitt enige om prisen ut i markedet.

I en undersøkelse Norstat foretok i 2007 kom det frem at hele syv av ti næringslivsledere tror det skjer brudd på konkurranseloven i deres egen bransje. Så mange som 60 prosent av lederne oppga at deres bedrift ikke hadde interne rutiner for å forhindre brudd på konkurranseloven, og 30 prosent opplyste at de i liten eller svært liten grad kjenner til lovens krav.

Konkurranseloven har som mål å fremme konkurransen i markedene, slik at det skjer en effektiv bruk av samfunnets ressurser. Tanken er blant annet at konkurranse fører til lavere priser, samt bedre og flere produkter og tjenester å velge mellom. Prissamarbeid, markedsdeling, kundedeling, og en rekke andre former for konkurransebegrensende atferd har som regel et motsatt formål: Å begrense konkurransen mellom markedsaktørene.

Mange vil tenke at konkurranseloven, razzia fra myndighetene, bøter og store medieoppslag er forbeholdt større selskaper som SAS og TINE. Dette er ikke riktig. En gjennomgang av Konkurransetilsynets avgjørelser siden dagens konkurranselov trådte i kraft 1. mai 2004 viser at de fleste vedtakene om overtredelse retter seg mot små og mellomstore bedrifter i regionene, f.eks. vedtak som omhandler samarbeid mellom:

- Rørleggerbedrifter ved innlevering av tilbud på ombygging av omsorgsboliger i Oslo.
- Taxiløyvehavere ved inngivelse av felles tilbud i en anbudskonkurranse utlyst av Helse Midt-Norge RHF.
- Busselskaper om ekspresbuss på strekningen Bergen-Stavanger.
- Privatpraktiserende leger i Bergen i forbindelse med en anbudskonkurranse.
- Entreprenører i Trøndelag i forbindelse med rehabilitering av fem bruer i Steinkjer kommune.

Kundene er som hovedregel taperne ved konkurransebegrensende samarbeid. Forbrukere, det offentlige og profesjonelle private innkjøpere på ulike ledd i distribusjonskjedene vil bli berørt av det ulovlige samarbeidet gjennom høyere priser, lavere kvalitet eller færre produkter å velge mellom.

Hva risikerer så bedrifter som bryter konkurranseloven? Administrative bøter på inntil 10 prosent av bedriftens samlede årlige omsetning (konsernets omsetning hvis bedriften er en del av et større konsern), fengselsstraff for ansatte, private søksmål fra skadelidende tredjeparter, avvisning fra deltakelse i offentlige anbudskonkurranser, langvarige og kostbare prosesser mot myndighetene og ikke minst omdømmetap det kan ta lang tid å bygge opp igjen.

Flere forhold taler for at vi vil se flere og hyppigere vedtak fra Konkurransetilsynet i årene som kommer. For det første har tilsynet styrket sin egen etterforskningskompetanse. For det andre vil sannsynligvis forbrukere, bedrifter og det offentlige gradvis få større kunnskap og bevissthet omkring konkurranserettslige spørsmål. Dette vil igjen resultere i flere etterforskningsaker og vedtak som følge av klager fra berørte tredjeparter. For det tredje kommer Konkurransetilsynets «amnestiprogram».

Reglene om amnesti, eller lemping, belønner bedrifter som opplyser Konkurransetilsynet om ulovlig samarbeid de selv deltar i: Angiveren slipper helt å betale, eller oppnår en redusert bot, som følge av samarbeidet med myndighetene. Slike regler har i en årrekke vært en suksess i USA og EU, og ser nå ut til å gi resultater også i Norge. Senest 30. august i år skrev Nationen at Nortura hadde bedt Konkurransetilsynet om en vurdering av hvorvidt samarbeidet med Cardinal Foods i Nærbø kyllingslakt er ulovlig eller ei, og at Nortura er innvilget straffrihet som en følge av at Nortura på eget initiativ forela saken for Konkurransetilsynet.

Konkurransetilsynets vedtakspraksis maner til økt bevissthet om konkurransereglene. Bedriftsledere og eiere bør selvsagt sørge for å ha orden i eget hus. Forbrukere, innkjøpere i offentlig og privat sektor samt alle andre berørte tredjeparter, kan også bidra til mer konkurranse. Klager til myndighetene er en mulighet. Erstatningssøksmål er en annen. En tredje mulighet er å bruke konkurranseloven som våpen eller forsvar i det daglige, for eksempel i kontraktsforhandlinger med uvitende eller forbryterske motparter.